

Bemærkninger til forslaget

Den 3. maj 2001 vedtog Europa-Parlamentet det kompromisforslag, som Rådet og Europa-Parlamentet var nået frem til om EU's nye forordning om aktindsigt i EU-dokumenter. Senere blev den samme tekst godkendt på et rådsmøde den 11. juni 2001.

Den nye forordning om aktindsigt i EU-dokumenter blev præsenteret som en sejr for åbenhed og indsigt i, hvad Unionen går og laver. Men det er et »fremskridt« med mange indbyggede tilbageskridt. Dels er der mange undtagelser fra de generelle regler om retten til aktindsigt, dels vil »fremskridtet« være helt afhængigt af, hvilken tolkning/praksis EU-institutionerne anlægger i forvaltningen af denne aktindsigt. Og med udgangspunkt i erfaringerne med samme EU-system er der ingen grund til optimisme. Dette kunne man da også genfinde i det tidligere belgiske EU-formandskabs sønderlemmende kritik af EU-systemet op til Laekentopmødet i december 2001. I dette udkast til topmødeerklæring – som senere blev udvandet på selve topmødet – konstaterede det belgiske EU-formandskab, at der foregår for meget bag lukkede døre, uden at befolkningen bliver inddraget – endsige informeret.

Den vigtigste kritik af den nye forordning om aktindsigt er den lange række af undtagelser fra retten til aktindsigt, som kan begrundes med:

- den offentlige sikkerhed,
- forsvars- og militærspørgsmål,
- internationale relationer,
- Fællesskabets finansielle, monetære eller økonomiske politikker samt
- beskyttelsen af enkeltpersoners integritet og privatlivets fred.

Desuden kan EU-institutionerne afslå anmodninger om aktindsigt, hvis man risikerer at underminere beskyttelsen af:

- fysiske eller juridiske personers kommercielle interesser – herunder intellektuel ejendomsret,
- domstolsprocedurer og juridisk rådgivning,
- formålet med inspektioner, undersøgelser eller revision.

En tredje form for undtagelse fra retten til aktindsigt er, når institutionerne erklærer, at det pågældende

interne dokument ikke må udleveres, hvis en offentliggørelse heraf kan underminere institutionernes beslutningsproces, eller hvis et dokument indeholder synspunkter til intern brug osv.

Desuden står der i artikel 9, at man kan nægte aktindsigt om såkaldt »følsomme dokumenter«. Disse følsomme dokumenter kan stamme fra et af EU-landene, fra internationale organisationer eller EU-institutionerne selv. Følsomme dokumenter er dokumenter, som er klassificeret som »yderst hemmelige« eller »hemmelige« eller »fortrolige«. Aktindsigt i sådanne dokumenter kan kun gives med det pågældende lands, den internationale organisations eller EU-institutions samtykke.

Som man kan læse, så er der rige muligheder for EU-institutionerne eller for et EU-land for at påkalde sig den ene eller den anden undtagelse i forhold til at frigive de pågældende dokumenter. Det er oplagt, at der er klare eksempler på dokumenter, som er »følsomme«, og som reelt kan begrunde et nej til aktindsigt. Men det er lige så oplagt, at hvad EU-institutionerne kan finde på at definere som hørende ind under en af ovennævnte undtagelser og dermed fritaget for retten til aktindsigt, er uendeligt.

Derfor konstaterer Udenrigsministeriet da også i sit svar på udvalsspørgsmål 179 af 7. maj 2001 – jf. Europaudvalgets bilag 1154 i folketingsåret 2000-01 – at »...den nøjagtige virkning af de nye regler i høj grad vil afhænge af den praksis, der anlægges. De nye regler hviler – ligesom de danske regler – på det grundprincip, at hvert enkelt dokument må underkastes en konkret vurdering med henblik på at afgøre, om de hensyn, der er indeholdt i undtagelsesbestemmelserne, vil lide skade (blive »undermineret«), hvis et dokument offentliggøres«.

Det er da også præcis denne lange række af undtagelsesbestemmelser, som har fremkaldt den skarpe kritik af den nye forordning om aktindsigt, og som fik det finske medlem af Europa-Parlamentets grønne gruppe Heidi Hautala til at kalde artikel 9 om »følsomme dokumenter« for et stort sort hul med vide grænser for at undtage dokumenter fra aktindsigt.